

Warszawa, 7 listopada 2021 r.

Prof. Dr hab. Grzegorz Węclawowicz (emeryt)
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania
Polska Akademia Nauk, Warszawa.

Recenzja pracy doktorskiej mgr Radosława Linkowskiego
pt.: Geografia wyborcza Podhala po 1989 roku. Wykonana na Wydziale
Geografii i Geologii Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

W związku z powołaniem mnie, przez Radę Dyscypliny Geografia Społeczno-
ekonomiczna i gospodarka przestrzenna Uniwersytetu Jagiellońskiego na recenzenta
rozprawy doktorskiej mgr. Radosława Linkowskiego przedstawiam poniżej swoją recenzję.

Recenzowana rozprawa doktorska przedstawiona została w formie opracowania
zawartego na 273 stronach zawierających tekst, opracowania graficzne i tabele w tekście
oraz spisy: literatury, rycin i tabel. Całość opracowania podzielona jest na siedem rozdziałów.
Rozdziały te tworzą, w mojej percepcji, kilka powiązanych koncepcyjnie części. Część
pierwsza, składa się z rozdziału wstępnego zatytułowanego „*Teoretyczne uwarunkowania
przestrzennego zróżnicowania zachowań wyborczych*” oraz rozdziału „*Podziały
socjopolityczne w Polsce*”.

Autor we wstępie zbyt skrótowo i pobieżnie podchodzi do problematyki i zakresu
geografii wyborczej w nauce światowej. Dotyczy to zwłaszcza historii klasycznych
opracowań z początku XX wieku oraz prac francuskich, brytyjskich i amerykańskich z lat
sześciodziesiątych, a zwłaszcza siedemdziesiątych, które Autor niewątpliwie zna i przedstawia
w dalszej części wstępu. Autor pisze o znacznej przewadze ilościowej badań empirycznych
w relacji do teoretycznych. Uważam, że to nie wada, jak wydaje się sugerować autor.
Bogactwo badań empirycznych, w tym tzw. „studiów przypadku”, to tworzenie mocnych
podstaw do syntez teoretycznych, a nie tylko generalizacji nazywanych współcześnie w
sposób zbyt liberalny teoriami.

Dyskusyjną jest również teza, że izolacja geograficzna Podhala jest silnym
wyjaśniającym motywem przewodnim większości badań geograficznych. Postawić można
pytanie czy nie jest to wyjaśnianie zbyt deterministyczne i zbyt łatwe, lub zbyt stereotypowe?

Odnosnie celu i zakresu pracy stwierdzono, że: „*Głównym celem niniejszej pracy jest
analiza przestrzennego wymiaru podziałów socjopolitycznych na Podhalu*” (s. 6). Cel ten
odczytuje jako próbę poznania i wyjaśnienia struktury przestrzennej wyborów opcji
politycznych mieszkańców Podhala. Uważam, że przy takim sformułowaniu celu pracy
niepotrzebne jest pierwsze pytanie badawcze: „*Czy a jeśli tak, to czym podziały
socjopolityczne w Europie Środkowo-Wschodniej (w tym w Polsce) różnią się od tych w
Europie Zachodniej?*” (s. 6). Odpowiedź jest przecież oczywista, wielokrotnie przebadana i
prosta: tak różnią się. Autor nie prowadzi badań w skali Europy Środkowo-Wschodniej i
Europy Zachodniej, ale na Podhalu. Za zasadne natomiast uważam pozostałe trzy pytania
badawcze, jakkolwiek drugie pytanie badawcze przeformułowałbym na: Jaka jest struktura
prawidłowości w przestrzennym zróżnicowaniu zachowań wyborczych mieszkańców
Podhala?”.

Zakres czasowy i przestrzenny pracy oraz układ pracy nie budzi zastrzeżeń. Dotyczy
to również podrozdziału *Metody badawcze i źródła danych*. Jakkolwiek nie jestem pewien
czy konieczne było eliminowanie zakłóceń wyników wyborów związane ze startem
popularnego lokalnego kandydata. W praktyce badawczej, często stajemy przed takimi

specyficznymi problemami zakłócającymi nasze wyjaśnienia, niemniej autor dał sobie, w rzetelny sposób radę, eliminując potencjalne zarzuty o manipulowaniu wynikami.

Kolejny rozdział – drugi jest rzetelnym przeglądem literatury dotyczący głównych koncepcji związanych ze światową geografą wyborczą. Jakkolwiek każdy badacz specjalizujący się w ramach tej subdyscypliny mógłby przedstawić trochę odmienny obraz stanu teoretycznego współczesnej geografii wyborczej. Podobnie nie budzi istotnych zastrzeżeń rozdział trzeci poświęcony przeglądowi badań w zakresie geografii wyborczej w Polsce.

Druga część opracowania posiada charakter analizy empirycznej zróżnicowań przestrzennych zachowań wyborczych i zawarta jest w całości w rozdziale czwartym. Znajduje się tu sprawnie przeprowadzony opis zagadnienia badawczego udokumentowany profesjonalnie wykonanymi kartogramami. Istotną zaletą podejścia badawczego doktoranta jest krytyczne podejście do koncepcji i teorii pochodzących z socjologii i politologii.

Kolejne dwa rozdziały (5 i 6) składają się na część trzecią, która posiada charakter twórczej kompilacji różnych, dotychczasowych koncepcji wyjaśniających, teorii i para-teorii powstałych na gruncie geografii, socjologii i nauk politycznych. Autor stara się w tej części dopasować/sprawdzić czy dotychczasowe koncepcje wnoszą istotne wyjaśnienia do sytuacji Podhala. W sumie jest to najciekawsza część pracy przyczyniająca się znacznie do poznania specyfiki społeczno-politycznej tego regionu. Jedynym elementem dyskusyjnym może być stosowanie pojęcia „zależność- zależności”. Pojęcia te zastępowałbym pojęciem „współwystępowanie”. Współwystępowanie przestrzenne dwóch zjawisk (np. społeczno-gospodarczych) na tym samym obszarze-terenie nie świadczy jeszcze o zależności przyczynowo - skutkowej.

Ostatnią część rozprawy stanowi dobrze skonstruowany rozdział siódmy „Podsumowanie i wnioski”. Jakkolwiek wnioski przedstawione przez Autora, zwłaszcza poznawcze, posiadają często charakter hipotez i nie są tak oczywiste jak twierdzi autor. Wnioski takie wymagałyby dalszych badań, ponieważ mogą być dyskusyjne lub mieć charakter tzw. „generalizacji historycznej” tj. ograniczonej np. regionalnie (co oczywiście nie jest wadą metodyczną, albowiem pokazuje specyfikę regionalną).

Podziwiam i zazdroszczę Autorowi optymizmu przy sformułowaniu dwóch wniosków aplikacyjnych. Z moich wczesnych i trochę późniejszych doświadczeń „doradczych” wynika, że kandydaci jak i prowadzący kampanie wyborcze w Polsce nie potrafią poprawnie wykorzystać wyników analiz przestrzennych. Jedynym zauważalnym elementem jest poprawiająca się z wyborów na wybory percepcja znaczenia granic okręgów wyborczych. Odnosnie wniosków metodycznych Autor poprawnie i krytycznie odnotowuje wartości i ograniczenia interpretacyjne zastosowanych metod badawczych.

Rozdział siódmy stanowi interesujące przykłady syntezy naukowej. Autor przedstawił zbiór 32 głównych wniosków, podzielonych na: poznawcze - 26, aplikacyjne – 2, metodyczne – 4. Klasyfikacja taka powinna jednak zawierać ocenę oraz być uporządkowana hierarchicznie według kryterium siły wyjaśniającej. Powinna też, odnosić się do każdego pytania badawczego. Autor podobnie powinien odważniej zaklasyfikować swoje wnioski według kryterium specyfiki – odmienności regionalnej *versus* podobieństwa z innymi regionami Polski.

Wniosek pierwszy jako odpowiedź na pierwsze pytanie badawcze nie wnosi wiele nowego i posiada bardzo słabą moc wyjaśniającą. Podhale stanowi przecież zbyt mały wycinek przestrzeni do porównań z tak złożonymi i znacznie większymi regionami jak Europa Zachodnia *versus* Europa Środkowo-Wschodnia.

Kolejne wnioski 2-5 jako odpowiedzi na drugie pytanie badawcze odnoszą się do sytuacji Podhala i posiadają charakter opisowy, dokumentujący zróżnicowania przestrzenne zachowań wyborczych mieszkańców. Natomiast wnioski 6-12 odnoszące się do pytania badawczego nr. 3 posiadają (w mojej percepcji) charakter hipotetyczny ale również wyjaśniający, albowiem stanowią dosyć istotne potwierdzenie, znacznie słabiej uzasadnionych potwierdzeń podobnych hipotez z innych podobnych badań regionalnych. Traktuję te wnioski, pomimo ich w dalszym ciągu charakteru hipotetycznego, jako istotne osiągnięcie badawcze Autora. Mam tu na myśli zwłaszcza relacje zachowań wyborczych w

opcji ludowej – prawica; wnioski-hipotezy o roli różnych form izolacji przestrzennej współwystępującej z opcją konserwatywną oraz współwystępowania różnorodności etnicznej z wyższym poparciem opcji narodowo-katolickich.

Ocena końcowa.

Odpowiadając na tzw. pierwsze ustawowe pytanie „Czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego?” jednoznacznie stwierdzam, że tak. Mgr R. Linkowski udokumentował strukturę zróżnicowań przestrzennych Podhala, w sposób przekonywujący przedstawił specyfikę tego regionu. Wyniki badań wnoszą nową wiedzę w postaci dobrze udokumentowanych wniosków. Podobnie niektóre wnioski, które mają charakter bardziej hipotez, ale generują dalsze istotne pytania badawcze.

Odpowiadając na tzw. drugie ustawowe pytanie „Czy rozprawa doktorska wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną doktoranta?” . Zdecydowanie tak, zarówno w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej, jak i pogranicza politologii i socjologii.

Podobnie pozytywna odpowiedź jest na pytanie: Czy doktorant wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej? Doktorant dobrze poradził sobie i wykazał się dojrzałością jako samodzielny badacz, zachowując krytycyzm np. do zastosowanych metod badawczych.

W Podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Radosława Linkowskiego pt.: „Geografia wyborcza Podhala po 1989 roku” spełnia wymogi określone w *artykule 13 ust 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule z zakresie sztuki*. Równocześnie wnoszę o przyjęcie tej rozprawy i dopuszczenie mgr R. Linkowskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego, w tym publicznej obrony.

Prof. dr hab. Grzegorz Węclawowicz

Warszawa, 07-11-2011.